

Marta Nowak

POTRZEBA POSIADANIA MISTRZÓW U STUDENTÓW STUDIÓW EKONOMICZNYCH. BADANIA METODĄ ANALIZY NARRACYJNEJ

NEED FOR RULE MODELS OF ECONOMY STUDENTS. RESEARCH WITH USAGE OF NARRATIVE ANALYSIS

Katedra Teoria Rachunkowości i Analizy Finansowej, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław, e-mail: marta.nowak@ue.wroc.pl

Summary. The considerations presented in the paper are aimed to finding out whether students of economics need masters and role models. The necessary literature study was made and empirical study was conducted. The empirical research was of qualitative character. It focused on analysis of students narration related to the answers for the questions on categories such as „master” and „reaching mastery”.

Słowa kluczowe: mistrz, osiągnięcie mistrzostwa, studenci.
Key words: role model, master, reaching mastery, students.

WSTĘP

W dzisiejszym świecie, z jednej strony, dostrzega się zmierzch autorytetów, z drugiej zaś strony obserwuje się popularność profesji mających na celu wspieranie ludzi w ich problemach emocjonalnych, rozwojowych, zawodowych i prywatnych. Przesuwa się też granica dorosłości wyznaczana przez odpowiedzialność, zdolność ponoszenia konsekwencji swoich działań i stabilność emocjonalną. Wydaje się, że mimo wszystko w dzisiejszych czasach młode osoby, wchodzące w dorosłe życie i rozpoczynające karierę zawodową, potrzebują wsparcia od osób bardziej doświadczonych. Jednocześnie do zadań, jakie opinia społeczna przypisuje nauczycielom akademickim i naukowcom, którzy nadal się cieszą sporym szacunkiem i uznaniem społecznym, należy odgrywanie roli mistrza, mentora, autorytetu, wzorca dla uczniów i studentów.

Celem artykułu jest ocena, czy współcześnie studenci ekonomii, potrzebują mistrzów, w szczególności relacji mistrz–uczeń. Celem szczegółowym jest ustalenie sposobu rozumienia przez studentów pojęć „mistrz” oraz „osiągnięcie mistrzostwa”.

W artykule wykorzystano metodę analizy narracyjnej, pochodzącej z nauk społecznych, która daje, w przeciwieństwie do badań statystycznych opartych na liczbach, jakościowy a nie ilościowy wgląd w badane zjawisko.

Niniejsze rozważania stanowią kontynuację badań autorki publikowanych w wielu pracach (Nowak 2009a, b, c, d; 2010, 2011a, b, c; 2012a, b, c, d, e; 2013a, b, c, d; 2014a, b, c, d, e, f, g; 2015a, b, c), motywowanych dotychczasowym brakiem kompleksowego opracowania tematyki zarządzania pracą i ludźmi w rachunkowości, finansach, audycie i controllingu. Podjęta

problematyka nie była dotychczas analizowana w literaturze polskiej. Tematykę historycznej roli społecznej mistrza oraz procesu uzyskiwania mistrzostwa przedstawił Sennet (2012). Stosunek społeczeństwa polskiego do autorytetów omówił Lewandowski (2011), natomiast zróżnicowanie stosunku wobec autorytetów w różnych społeczeństwach przedstawili Barber (2013) i Inglehart (1990).

MATERIAŁ I METODY

W artykule wykorzystano studia literaturowe z zakresu definiowania i interpretacji pojęć „mistrz” oraz „osiągnięcie mistrzostwa”. Ponadto przeprowadzono badania empiryczne poprzez:

- a) zebranie danych metodą ankietową,
- b) dokonanie jakościowej analizy odpowiedzi poprzez badanie narracji.

Metoda narracyjna jest w Polsce stosunkowo rzadko stosowana w badaniach z zakresu nauk ekonomicznych. Są w nich preferowane raczej badania ilościowe, zwłaszcza metody statystyczne oraz, ewentualnie (rzadziej), studia przypadków. Ponadto bazą informacyjną do nich stanowią zazwyczaj:

- bazy danych (zawierające dane statystyczne),
- ankiety, w których odpowiedzi są udzielane poprzez wybór spośród dostępnych opcji bądź podawane są w formie liczbowej (pozycja w rankingu, procent itp.), lub w takiej formie opracowywane;
- dokumentacja przedsiębiorstw, przy czym najczęściej również preferowane są dokumenty zawierające liczby lub mogące być opracowane ilościowo.

Przesłanką zastosowania metody narracyjnej jest charakter badań, a przede wszystkim ich przedmiot, który należy zaliczyć do zjawisk psychospołecznych. Badania jakościowe, w tym przeprowadzane przy użyciu metody narracyjnej, zdaniem autorki, w tym wypadku dają szerszy i pełniejszy obraz badanych kwestii niż analizy statystyczne i interpretacje narzuconych wcześniej odpowiedzi. Analiza narracji prowadzonej przez studentów może poprzez identyfikację sposobu rozumienia przez nich kategorii pojęciowych „mistrz” oraz „mistrzostwa” dać całościowy pogląd na to, czy współcześnie „posiadanie mistrza” jest pożądane oraz czy mistrz jest postacią cenioną przez studentów, a także, czy rozumiany jest on w kategoriach autorytetu, mentora lub wzorca osobowego i czy ceniona jest relacja „mistrz–uczeń”.

WYNIKI I DYSKUSJA

W badaniach punktem wyjścia były definicje terminów „mistrz” oraz „mistrzostwo” pochodzące z „Internetowego słownika języka polskiego” (2015) oraz ze „Słownika przypomnień” (2006). Taki dobór źródeł wynika z następujących argumentów:

- „Internetowy słownik języka polskiego” (2015) jest najbardziej uniwersalnym oraz uznanym źródłem wyjaśniania znaczeń słów funkcjonujących w naszym języku, opracowanym przez wysokiej klasy językoznawców i autorytetów w dziedzinie języka polskiego;
- „Słownik przypomnień” (2006) został użyty zarówno ze względu na niekwestionowany autorytet jego autora, będącego znawcą pojęć z zakresu szeroko rozumianej kultury oraz

tradycji, a także historii oraz języka, ponadto struktura samego słownika zbudowana jest w sposób skojarzeniowy, podając różne konotacje znaczeniowe danego słowa, a właśnie takie konotacje są przedmiotem niniejszych badań.

„Internetowy słownik języka polskiego” (2015) podaje następujące znaczenia słowa „mistrz”:

- człowiek zdecydowanie lepszy od innych w jakiejś dziedzinie;
- osoba godna naśladowania, uznana przez innych za wzór;
- tytuł zwierzchników niektórych stowarzyszeń i zakonów rycerskich; też: osoba nosząca ten tytuł;
- tytuł osoby lub drużyny, która zwyciężyła w zawodach sportowych lub konkursie; też: osoba lub drużyna, która zdobyła ten tytuł;
- dyplomowany rzemieślnik;
- wykwalifikowany pracownik nadzorujący pracę podległych sobie robotników.

Ten sam słownik „mistrzostwo” definiuje w następujący sposób:

- najwyższy stopień biegłości w wykonywaniu czegoś,
- pierwsze miejsce w klasyfikacji w danej dyscyplinie sportowej.

Kopaliński w „Słowniku przypomnień” (2006) podaje następujące określenia kojarzące się ze słowem mistrz:

- mistrz – przewodnik i nauczyciel religijny i duchowy w hinduizmie – guru;
- mistrz ceremonii – wywoływacz na średniowiecznym dworze panującego – herold;
- mistrz ceremonii i gospodarz uczty gruzińskiej – tamada;
- mistrz karate – karateka;
- mistrz sportu – champion;
- mistrz w grze na instrumencie muzycznym, wybitny solista – wirtuoz;
- wielki mistrz zapaśnictwa sumo – ozeki – jokożuna.

Pojęcie „mistrzostwo” oznacza:

- mistrzostwo – artyzm – maestrię;
- mistrzostwo, biegłość w sztuce, talent – artyzm;
- mistrzostwo artysty, doskonałość artystyczną – wirtu.

Ponadto w „Słowniku przypomnień” (2006) występuje pojęcie „majstersztyk” definiowane jako mistrzowskie dzieło rzemiosła.

Czy podane znaczenia tych słów są zbliżone do ich rozumienia przez studentów ekonomii? Pytanie dotyczące rozumienia wymienionych kategorii pojęciowych zadano w ankiecie studentom trzeciego roku studiów licencjackich na kierunku rachunkowość i auditing. Szczegółowa charakterystykę respondentów zawierają tab. 1–2.

Tabela 1. Charakterystyka badanych według formy studiów

Forma studiów	Liczba respondentów	Procent respondentów
Studia stacjonarne	36	64
Studia niestacjonarne	20	36
Razem	56	100

Tabela 2. Charakterystyka badanych według płci

Płeć	Liczba respondentów	Procent respondentów
Mężczyźni	6	11
Kobiety	50	89
Razem	56	100

Odpowiedzi na pytania dotyczące obu pojęć zestawiono w tab. 3. Przedstawiono w niej sposoby rozumienia przez studentów terminów „mistrz” i „mistrzostwo”. Na podstawie analizy odpowiedzi można nie tylko na pytanie dotyczące samego rozumienia słów „mistrz” i „mistrzostwo”, ale także na pytanie dotyczące potrzeby posiadania mistrza.

Tabela 3. Zestawienie sposobów rozumienia przez studentów pojęć „mistrz” i „mistrzostwo”

Pojęcie	
mistrz	osiągnięcie mistrzostwa
<ul style="list-style-type: none"> – osoba wykwalifikowana w dziedzinie, posiadająca wyczerpującą wiedzę i duże umiejętności dotyczące danego tematu – osoba doskonała w swojej określonej dziedzinie – osoba, dla której dana dziedzina jest pasją, która się w niej dobrze czuje i spełnia – osoba posiadająca pewną łatwość w przyswajaniu danej wiedzy i umiejętności – osoba dążąca do ciągłego pogłębienia wiedzy i umiejętności w zakresie danej dziedziny – osoba dobrze rozumiejąca zasady panujące w danej dziedzinie – osoba osiągająca lepsze wyniki niż inni nie zaprzeczalnie najlepsza w danej dziedzinie/kategorii, niemająca sobie równych ani osób o zbliżonych umiejętnościach – osoba chętna do nauczania innych i potrafiąca wytłumaczyć każdy problem i niuans, potrafiąca efektywnie dzielić się swoją wiedzą – fachowiec, ekspert, specjalista w danej dziedzinie, – osoba, która pokonała innych, słabszych zawodników; zwycięzca – osoba uznana za mistrza przez pewną zbiorowość – osoba wykazująca cechy ponadprzeciętne – wzór do naśladowania, autorytet – osoba utalentowana – osoba mogąca służyć pomocą – osoba znająca rozwiązania w swojej dziedzinie zawodowej – osoba posiadająca długoletnie doświadczenie w tym, co robi – biegły – ktoś, kto jest wybitny – ktoś, kto jest osiąga sukces – ktoś, kto jest cieszy się szacunkiem i poważaniem – idol – osoba dbająca o każdy szczegół – osoba starająca się, by praca była jak najbardziej efektywna i przynosząca wymierne korzyści – osoba, która zdobyła określony cel, poziom w danej dziedzinie – osoba, która przeszła przez wszystkie szczeble i poziomy w danej dziedzinie z sukcesem, osoba, która zdobyła wszystko w danej dziedzinie – osoba potrafiąca sobie poradzić w sytuacjach kryzysowych – osoba mająca na dany temat własne zdanie (a nawet autorską teorię), które potrafi obronić – ktoś najlepszy nie we wszystkim, lecz specjalizujący się w jakichś zagadnieniach – osoba, która posiada wysokie umiejętności, ale nie kwalifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> – osiąganie maksymalnych wyników na poziomie możliwym do uzyskania przez daną osobę – jest uzależnione od zdolności i możliwości osoby – bycie biegłym w robieniu czegoś – nabycie bardzo dużej wiedzy z danej dziedziny, łatwość posługiwania się nią w każdej sytuacji, zdobycie wysokich kwalifikacji – nie tylko wykorzystywanie wiedzy przekazanej przez osoby i książki, ale i wprowadzanie własnych rozwiązań, nowatorskie pomysły na ulepszenia, doskonalanie zarówno teorii, jak i praktycznego podejścia do problemów z danej dziedziny – wygranie konkurencji w danym obszarze, pokonanie współzawodników, zajęcie pierwszego miejsca – nieporównywalność w odniesieniu do innych – wyjątkowość posiadanej umiejętności – posiadanie dobrych, skutecznych rozwiązań – osiągnięcie takiego poziomu w danej dziedzinie, który gwarantuje nieomyślność – wymaga dążenia do osiągnięcia celu, pracy, wysiłku – nie jest łatwym i szybkim zadaniem, wymaga dużo pracy, zainteresowania przedmiotem i oddania się nauce – zadanie bardzo trudne, wręcz niemożliwe, gdyż uczymy się całe życie – trudno znaleźć taką osobę, nawet gdy ktoś twierdzi, że w danej dziedzinie wie wszystko – polega na ciągłym poszerzaniu wiedzy w danej dziedzinie, trenowaniu – stanie się wybitną jednostką – zdobycie umiejętności, która pozwoli osiągać najlepsze efekty, dając pełną satysfakcję – wskazana jest zmiana stanowiska, by ktoś, kto osiągnął mistrzostwo w jednej dziedzinie mógł dalej się rozwijać w innych obszarach, bo to, co wykonuje obecnie może go znudzić i nie dostarczyć mu satysfakcji – awans na lepsze stanowisko – osiągnięcie jednego z życiowych celów, sukcesu w życiu zawodowym, spełnienie priorytetów, celów, również tych wyznaczanych przez innych – pewnego rodzaju nagroda – stopień doskonałości w danej dziedzinie – możliwa bezproblemowa praca indywidualna, brak potrzeby konsultacji, gdyż ma się zaufanie do samego siebie, że nie popełniło się błędu – bycie wzorem dla innych – najwyższy poziom samodoskonalenia się – wyjątkowo dobre i wyjątkowo poprawne wykonanie – osobie, która osiągnęła mistrzostwo nie są straszne wszelkie niepowodzenia – znajomość schematów radzenia sobie ze skomplikowanymi przypadkami

Tabela 3. Zestawienie sposobów rozumienia przez studentów pojęć „mistrz” i „mistrzostwo” (cd.)

<ul style="list-style-type: none"> – osoba potrafiąca dobrze coś zrobić, mimo że nie posiada wyższego wykształcenia – osoba przygotowana praktycznie a nie teoretycznie – osoba, która poprzez ciężką pracę i determinację doskonała swe umiejętności, przez co wyróżniła się na tle innych – ktoś, kto jest perfekcyjny w tym, co robi – nie trzeba brać udziału w mistrzostwach i zdobywać pucharów, by otrzymać miano mistrza – osoba, po której opinii sięgają inni eksperci, osoba ciesząca się szacunkiem, powszechną estymą – mistrz dogłębnie i wyczerpująco porusza temat, a także zrozumiale przedstawia efekty swoich działań – mistrz stale poszerza wiedzę o nowe doświadczenia – mistrz podąża za nowinkami, ale czerpie też wiedzę z historii – umiejętności interpersonalne, umożliwiające przekazywanie własnej wiedzy i doświadczenia innym – kojarzy się z talentem, sprytem, inteligencją, ale także z ciężką pracą – mistrz cały czas chce się dalej rozwijać – osoba, która zna swoją wartość, a mimo to jest skromna i skoncentrowana na nauce swojego ucznia – musi być to stwierdzone w sposób obiektywny, poparte wynikami, np. w sporcie – osoba zdolna, pewna swojej wartości, rzadko popełniająca błędy – zostanie mistrzem wiąże się z dużym nakładem pracy, chęcią, dobrą i silną motywacją – osoba dobrze kierująca swoim życiem – osoba mająca plany i marzenia, chcąca osiągnąć wysoką pozycję, która nie boi się kolejnych wyzwań, zaradna – osoba odnajdująca się w każdej sytuacji, radząca sobie w nietypowych sytuacjach – umiejąca rozwiązywać problemy życiowe i zawodowe – żyjąca w zgodzie z innymi i otoczeniem – ktoś, kto wykazuje wszelkie zdolności w danej dziedzinie – ktoś, kto ma wysokie kwalifikacje, a także predyspozycje do tego, aby się dzielić nimi z innymi – człowiek, który osiągnął wszystkie możliwe etapy kariery – osoba, która wykonuje daną czynność z zaangażowaniem i pragnie być w niej najlepsza – mistrz będzie osiągać dodatkowe korzyści – osoba potrafiąca korygować błędy innych 	<ul style="list-style-type: none"> – dopiero dojście do stwierdzenia, że stale możemy się czegoś uczyć, w połączeniu z wiedzą i doświadczeniem, to osiągnięcie mistrzostwa – zdanie sobie sprawy z tego, że uczymy się przez całe życie – etap najwyższy, który nie ma niczego ponad sobą – ciągły proces – osoba, która osiągnęła mistrzostwo potrafi obiektywnie ocenić swoją pracę i dostrzec błędy oraz je naprawić – wyznaczanie nowych trendów w danej dziedzinie – wiedza naukowa połączona ze zdobytym doświadczeniem tak, że zapewnia orientację w części teoretycznej i praktycznej danej dziedziny – przejawia się w zgłębieniu wiedzy w danej dziedzinie – osiągnięcie celu, do którego się dążyło przez długi czas, celu, który nie jest osiągalny dla wszystkich – posiadanie ogromnej wiedzy i umiejętności praktycznych w wyniku cierpliwych działań i ciężkiej pracy – zrealizowanie swoich ambicji, co jednak nie powoduje zaprzestania dalszego rozwoju – osiągnięcie bardzo szczegółowej wiedzy na dany temat – należy pamiętać, by zawsze próbować przekraczać granice własnych możliwości – osiągnięcie bardzo wysokich umiejętności i zdobycie ogromnej wiedzy w danej dziedzinie – perfekcyjnie orientujemy się w danym temacie – potrafimy rozwiązać każdy problem – osiągnięcie perfekcji w konkretnej dziedzinie / dziedzinach – dobra pozycja na rynku, uznanie w oczach innych – praca w zgranej ekipie rozwiązującej wspólnie problemy – dobre kontakty interpersonalne – realizowanie marzeń, osiągnięcie założonych celów – wygranie czegoś poprzez bycie najlepszym w danej czynności – osiągnięcie perfekcji w wykonywaniu danej czynności i swoboda w jej wykonywaniu – osiągnięcie najwyższego stopnia w danej dziedzinie – zdobyte poprzez pracę, naukę oraz kontakt z innymi ludźmi – dążenie do osiągnięcia najwyższych kwalifikacji, które w późniejszym czasie można wykorzystać – dużo pracy w danym zawodzie
---	--

Sposoby definiowania terminu „mistrz” przez studentów można poddać klasyfikacji. W szczególności można wydzielić warunki zastania mistrzem z uwzględnieniem podziału na:

- a) wewnętrzne (spełnienie w jakiejś dziedzinie, dojście do doskonałości);
- b) zewnętrzne (uznanie za mistrza przez pewną zbiorowość).

Ponadto można wydzielić różne grupy tych warunków, w szczególności odwołujące się do wiedzy, umiejętności jej zastosowania, posiadania kwalifikacji. Należy też zauważyć, iż większość badanych słowo „mistrz” odnosi do określonej sfery.

Część respondentów rozumie „mistrzostwo” w kategoriach doskonałości (bycia wybitnym), część – w kategoriach rozwoju (osoba, która dąży do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy),

część – w kategoriach dzielenia się (mistrz potrafi tłumaczyć innym niuanse), a część – w kategoriach konkurencyjności (bycia, lepszym od innych), czasem wręcz ujętych sportowo (pokonanie innych).

Należy również zauważyć, iż część odpowiedzi jest wewnętrznie sprzecznych lub że brakuje im logiki. W stwierdzeniu, że mistrz to „osoba przygotowana praktycznie a nie teoretycznie”, zakłada się, że przygotowanie praktyczne i teoretyczne wzajemnie się wykluczają. Tymczasem są to pojęcia komplementarne, a przygotowanie praktyczne zazwyczaj wiąże się z podbudową teoretyczną, choć czasem niezauważalną lub nieuświadomioną. Często przygotowanie teoretyczne warunkuje mistrzostwo praktyczne. Kolejne mało logiczne stwierdzenie definiuje mistrza jako osobę, która „posiada wysokie umiejętności, ale nie kwalifikacje”, a przecież umiejętności należą do istotnych elementów składowych szeroko rozumianych kwalifikacji.

Analizując wypowiedzi, można dojść do wniosku, iż odchodzi się od wielowiekowego rozumienia słowa „mistrz”. W odpowiedziach rzadko pojawiało się stwierdzenie, iż jest to autorytet, ktoś godny naśladowania. Nie pojawiło zupełnie pojęcie zaufania. Równie rzadko pojawiało się stwierdzenie, że mistrz to ktoś chętny do tego, by uczyć innych, dysponujący odpowiednimi umiejętnościami. Rozważając udzielone odpowiedzi, można stwierdzić, iż w dzisiejszych czasach, przynajmniej w pojmowaniu studentów, nie istnieje coś takiego jak relacja: mistrz–uczeń, charakteryzująca się długofalowością i wielkowymiarowością, dotycząca nie tylko kwestii zawodowych, ale i życiowych, a ponadto polegająca na chęci dzielenia się doświadczeniem nie tylko zawodowym, ale i życiowym, wiedzą i umiejętnościami przez nauczyciela (mistrza), a także na zaufaniu oraz chęci naśladowania przez ucznia. Przyczyn tego należy się szukać w wielu współczesnych faktach i zjawiskach, w szczególności zaś w:

- coraz większej rzeczywistej izolacji, a także nieufności pomiędzy ludźmi oraz w podejściu do innych na zasadzie „użytkowej”,
- złudzeniu dostępu do wszelkiej wiedzy dzięki zasobom internetu oraz w braku refleksji nad niską często jakością dostępnych w sieci treści,
- złudnym przekonaniu o samowystarczalności,
- postrzeganiu innych w kontekście konkurencji,
- pojawianiu się wielu nowych profesji dających złudne przekonanie, że z każdym problemem można udać się do odpowiedniego specjalisty, który go rozwiąże (coach, mediator, tutor).

Z analizy wymienionych odpowiedzi wynika, że osiągnięcie mistrzostwa bywa rozumiane jako osiągnięcie czegoś – albo dojście do pewnego celu („zdobycie upragnionego celu”), albo osiągnięcie pewnego poziomu („osiągnięcie najwyższego stopnia”). Akcentowana jest konieczność wykonania pracy („dojście do czegoś, na co się długo pracowało”), podkreślana jest również „dziedzinowość”, czyli to, że mistrzostwo osiągnąć można w danym zawodzie, dziedzinie. Rozumiane jest ono także w kategoriach zawodowych, związanych ze ścieżką kariery („awans na wyższe stanowisko”); podkreśla się też cechy efektów pracy osoby, która osiągnęła mistrzostwo („bezbłędność”, „perfekcja”). Wymienia się również osiągnięcie wiedzy i umiejętności.

W przypadku osiągania mistrzostwa w wielu odpowiedziach podkreślana jest konieczność działań własnych, w szczególności wykonanej pracy. Ponadto zaznacza się wyróżnienie na tle innych czy wręcz bycie wzorem do naśladowania („wzorcem dla innych”); pojawiają się też rozumienia osiągnięcia mistrzostwa w kategoriach konkurencyjno-sportowych (wygranie konkurencji w danym obszarze).

Należy zauważyć podobieństwo pomiędzy definiowaniem „mistrza” a „mistrzostwa”; dotyczy ono obszarów podkreślenia wiedzy, umiejętności, osiągnięcia czegoś, dojścia do celu, pokonania kogoś.

Różnice natomiast są następujące:

- w przypadku „mistrza” jest mowa o umiejętnościach i chęci przekazywania wiedzy i doświadczenia,
- w przypadku osiągnięcia „mistrzostwa” pojawiają się wypowiedzi, dotyczące konieczności kontaktu z innymi, pracy w zgranej ekipie, które nie występują w rozumieniu terminu „mistrza”.

Biorąc pod uwagę definicje słownikowe, przedstawione w początkowej części tego artykułu, można stwierdzić, iż rozumienie słowa „mistrz” przez studentów dotyczy najczęściej:

- a) człowieka zdecydowanie lepszego od innych w jakiejś dziedzinie,
- b) osoby godnej naśladowania, uznanej przez innych za wzór.

Te definicje pojawiają się w studenckich narracjach niemal bezpośrednio; występuje także duże podobieństwo do definicji:

- a) tytułu osoby lub drużyny, która zwyciężyła w zawodach sportowych lub konkursie; też: osoby lub drużyny, która zdobyła ten tytuł;
- b) dyplomowanego rzemieślnika;
- c) wykwalifikowanego pracownika nadzorującego pracę podległych sobie robotników (Internetowy słownik języka polskiego 2015).

Rozumienie „mistrzostwa” przez studentów w dużym stopniu pokrywa się z definicją: „najwyższy stopień biegłości w wykonywaniu czegoś”. Jednakże mistrzostwo jest przez studentów rozumiane także w innym kontekście: „pierwsze miejsce w klasyfikacji w danej dyscyplinie”.

Jeśli chodzi o skojarzenia i podobieństwa, podane w „Słowniku przypomnień” (2006), rozumienie przez niektórych studentów słowa „mistrz” jest podobne do rozumienia słowa „champion” (mistrz sportu). Natomiast skojarzenia pojęcia „mistrzostwo” są szersze – w wypowiedziach studentów pojawia się takie jego rozumienia:

- a) mistrzostwo – artyzm – maestria,
- b) mistrzostwo, biegłość w sztuce, talent – artyzm.

Można odnotować też wypowiedzi, które mówią o perfekcyjnie wykonanej pracy mistrza, a więc kojarzą się z pojęciem „majstersztyk” (mistrzowskie dzieło rzemiosła). Należy zauważyć, iż w odpowiedziach respondentów występuje wiele innych znaczeń niż przytoczone słownikowe definicje.

PODSUMOWANIE

Analiza narracji występującej w odpowiedziach studenckich wykazuje, że obecnie młodzi ekonomiści nie odczuwają potrzeby posiadania mistrza jako wzorca w dążeniu do osiągnięcia mistrzostwa. Rozumienie tych dwóch pojęć nie uwzględnia też do relacji mistrz–uczeń. Większość respondentów zaznacza, iż zarówno pojęcie „mistrz”, jak i pojęcie „mistrzostwo” odnosi się do konkretnej dziedziny.

PIŚMIENNICTWO

- Barber B.R.** 2013. Dżihad kontra McŚwiat. Warszawa, Wydaw. Literackie MUZA.
- Inglehart R.** 1990. Culture shift in advanced industrial society. Princeton, Princeton University Press.
- Internetowy słownik języka polskiego PWN**, <http://sjp.pwn.pl/szukaj/mistrzostwo.html>, dostęp: 7.10.2015.
- Kopaliński W.** 2006. Słownik przypomnień. Warszawa, Oficyna Wydawnicza Rytm.
- Lewandowski E.** 2011. Charakter narodowe Polaków i innych. Warszawa, Wydaw. Lit. MUZA.
- Nowak M.** 2009a. Need for psychology as supportive tool for controlling in small and middle-sized companies, in: *Mittelstandscontrolling*. Band 12. Reihe: Controlling. Red. V. Liganu. Lohmar-Koeln, Josef Eul Verlag, 163–193.
- Nowak M.** 2009b. Psychological phenomena as the limiting factors for usage of quantitative methods and their accuracy in accounting and finance, in: *Quantitative methods in accounting and finance*. Vol. III. Red. R. Motoryn, E. Nowak. Kijów, Ukrainian State University of Finance and International Trade, 111–115.
- Nowak M.** 2009c. Psychologiczne czynniki decyzji inwestycyjnych a wskazówki dla controllingu finansowego. *Pr. Nauk. UE Wroc.* 58, 348–358.
- Nowak M.** 2009d. Zjawiska psychologiczne w analizie wykonania budżetu. *Zesz. Nauk. USzczec.*, Ser. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia 545(19), 295–307.
- Nowak M.** 2010. Motivating factors at the career in accounting and finance. Analysis of empirical study. *Res. Pap. Wroc. Univ. Econ.* 145, 121–131.
- Nowak M.** 2011a. Możliwości zastosowania rachunkowości w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi w świetle badań z zakresu psychologii międzykulturowej. *Zesz. Nauk. USzczec.*, Ser. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia 668(41), 445–457.
- Nowak M.** 2011b. Myślenie o przyszłości, zadowolenie ze zbliżającego się zakończenia studiów oraz skuteczność źródeł informacji o pracy w opinii studentów III roku studiów licencjackich na kierunku: rachunkowość i finanse na specjalności: rachunkowość i auditing. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin.*, Ser. Oeconomica 287(63), 189–202.
- Nowak M.** 2011c. Poziom przedsiębiorczości potencjalnych controllerów. Analiza wyników badań empirycznych, w: *Wykorzystanie metod ilościowych w praktyce małych i średnich przedsiębiorstw*. Red. G. Zellmer, K. Witkowski. Zielona Góra, Uniwersytet Zielonogórski, 143–151.
- Nowak M.** 2012a. Advantages and disadvantages of auditor profession according to students of economics. *Res. Pap. Wroc. Univ. Econ.* 263, 150–161.
- Nowak M.** 2012b. Aspekty realizacyjne wykładu w języku obcym dla studentów Programu Erasmus na przykładzie wykładu "Marketing controlling", w: *Doktor niejedno ma imię*. Red. A. Kardasz, Wrocław, Wydaw. Nauk. UE Wroc., 80–92.
- Nowak M.** 2012c. Difficulties faced by students of II year of financial and tax audit specialization master studies in their first professional work. Analysis of empirical studies, w: *Rachunkowość. Dydaktyka i certyfikacja zawodu księgowego*. Red. D. Dziawgo. Toruń, Wydaw. Nauk. UMK, 133–151.
- Nowak M.** 2012d. Postrzeganie pracy w różnych sferach związanych z rachunkowością przez studentów studiów ekonomicznych. Analiza wyników badań empirycznych. *Pr. Nauk. UE Wroc.* 251, 360–372.
- Nowak M.** 2012e. Sources of knowledge on job offers in assessment of students of Wrocław University of Economics. Analysis of empiric study covering 2005–2012 time period, w: *Knowledge for market use 2012*. Red. P. Slavičková, http://knowledgeconference.cz/downloads/SBORNIK_ZNALOSTI_2012.pdf, dostęp: 7.10.2015.
- Nowak M.** 2013a. Controllers, non-controllers and potential future controllers. Preferences on individualism or collectivism in professional work. *Res. Pap. Wroc. Univ. Econ.* 290, 72–87.

- Nowak M.** 2013b. Controlling w zarządzaniu. Uwarunkowania psychologiczne. Wrocław, Wydaw. UE Wroc.
- Nowak M.** 2013c. Praca w controllingu a przybierane role grupowe. Analiza wyników badań empirycznych. Pr. Nauk. UE Wroc. 289, 438–448.
- Nowak M.** 2013d. Świadomość wykonywania zadań controllera. Deklaracje dotyczące pracy w controllingu a rzeczywista realizacja zadań z jego zakresu. Zesz. Nauk. USzczec., Ser. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia 765(61), 2, 481–498.
- Nowak M.** 2014a. Doświadczenie zawodowe osób studiujących na kierunkach studiów związanych z rachunkowością. Analiza wyników badań empirycznych. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 311(75)2, 153–162.
- Nowak M.** 2014b. Male and female controllers. Between controlling and gender studies. Pr. Nauk. UE Wroc. 345, 85–93.
- Nowak M.** 2014c. Motywacje do pracy w controllingu. Wyniki badań empirycznych. Zesz. Nauk. USzczec., Ser. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia 70, 115–123.
- Nowak M.** 2014d. Potential future controllers' perception of the effectiveness of information sources on job offers. Research report, in: Controlling and knowledge. Shaping an information environment in contemporary business organizations. Red. J. Dyczkowska, P. Kuźdowicz. Wrocław, House of Wrocław University of Economics, 77–88.
- Nowak M.** 2014e. Psychologiczna charakterystyka osób realizujących zadania controllingu, w: Współczesne problemy rachunkowości w teorii i praktyce. Red. H. Lelusz, R. Burchart. Olsztyn, Wydaw. UWM w Olsztynie, 239–251.
- Nowak M.** 2014f. Psychologiczne mechanizmy oceniania a zadania biegłego rewidenta, w: Rachunkowość, rewizja finansowa, podatki – teoria i praktyka. Red. E. Nowak, J. Szafraniec. Wrocław, Inst. Rach. UE Wroc., 25–31.
- Nowak M.** 2014g. Znaczenie wymiarów czasu w controllingu – definicje teoretyczne a psychologiczna charakterystyka controllerów. Pr. Nauk. UE Wroc. 344, 405–413.
- Nowak M.** 2015a. Psychological aspects of controlling. Pr. Nauk. UE Wroc. 375, 126–134.
- Nowak M.** 2015b. Controlling personalny w przedsiębiorstwie. Warszawa, Oficyna a Wolters Kluwer Business.
- Nowak M.** 2015c. Rachunkowość zarządcza, rachunkowość behawioralna – dwie strony tego samego medalu. Pr. Nauk. UE Wroc. 374, 154–161.
- Sennet R.** 2012. Razem. Rytuały, zalety i zasady współpracy. Warszawa, Wydaw. Lit. MUZA.

